

עין משפט
נר מצווה

יג:

אין הבוגרת רשאה לַנווֹר עַצמה. אומר ר"י דהא רשאה לאו דוקא ^(א) אלא ה"ק אין הבוגרת חייבת הא נערה חייבת:

אלא ^(א) בצונן. וקאמר נערה רשאה כלומר דלסורה ואת אמרת דצונן מותר וקשה לרבא דלאמר דצונן מותר ומשני כי קתני

אכיהול ואפירכוס: **אלא** אמר רב

יצחק בשמוע תפלה. והכי פסק בשמעתא דתפלת תענית בשומע תפלה ואין יחיד קובע צרכה לעלמו לךך לרין כשאומר עננו בש"ת (לריןך) לאומר קודם שאומר הצרכה כשמגיע לעננו קודם שיתחיל לומר כי אתה ש"ת עמך ישראל צרחמים יאמר עננו ולא יתמוס אלא יאמר כי אתה ה' עונה צעת לרה ומושיע ואח"כ כי אתה ש"ת עמך ישראל צרחמים צא"י שומע תפלה אצל שליח לצור אומר גואל ישראל וקובע צרכה וחומס: **תנא** ושייר. פי' תנא עשית מלאכה ושייר כ"ד צרכות

פי' כ"ד צרכות שצתעניתא היו מוסיפין ו' צרכות כדמפרש לקמן ברפ"צ (דף טו.): **מאי** שייר דהאי שייר בו'. פי' דמשום חדא מילתא לא היו ^(א) לתנא לשייר וא"ת הכא קאמר דלא תנא ושייר דהא אין לו לזה אלא אלו צלצד וקשה דהא דמגילה

(דף ט.) קתני אין צין נדרים לנדבות אלא שהנדרים חייב צאחרייתן ונדבות אינו חייב צאחרייתן ואנו יודעין דיש ^(א) חילוק אחר נדנדרים אינן צאים אלא מן החולין דכל דבר שצחובה אינו צא אלא מן החולין ונדבות צאות מן המעשה כדלאמר (נדרים מ) וצמת שלמים ואכלת דכתיב גבי מעשר וי"ל דהתם נמי דזה חיה שזה והני מילי גבי שלמים יש חילוק והא דקתני אין צין מייירי בעולות דאין צין עולות נדנדרים לעולות דנדבה אלא שהנדרים חייב צאחרייתן מנה שאין כן נצדנה דהא אין צין עולות נדנדרים לעולות נדבות אלא חילוק זה דהא כל עולות אינן צאין אלא מן החולין ^(ב): **ותסברא** והא שייר תיבה. פי' ^(ג) מפרש לקמן (דף

טו): שמוציאין התיבה צרחוב העיר ^(ד) (צאמלעיות) צאחרונות ותסברא דהא שייר תיבה פי' וליכא למימר דצאסורא קמייירי דהא דמתריעין ונועלין מאי איסור איכא:

[[]^{דרוש מקור]}

ראשונות ה' דליכא עשרים וארבע ולא והא אין בין קתני אין בין ג' ראשונות לג' אמצעיות אלא שבאלו מותרין בעשיית מלאכה ואלו אסורין בעשיית אין בין קתני אלא תנא באיסורי קא מייירי בתפלות לא מייירי ואי בעית אימא ו באמצעייתא נמי לא מצלי כ"ד ולא והתניא ^(א) אין בין ג' שניות לשבע אחרונות אלא שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות הא לכל דבריהן זה וזה שוין וכי תימא הכא נמי תנא ושייר והא אין בין קתני ותסברא אין בין דוקא והא

אילימא יחיד המתפלל בינו לבין עצמו עם הציבור, וציבור דקתני שליח ציבור היורד לפני התיבה, האי י"ט ברכות מתפלל בתענה, כ"ד מתפלל, כדתנן עמדו בתפלה מורדיין לפני התיבה זקן ורגיל כו' ואומר לפנינה כ"ד ברכות. ושנינו הכי קתני, אין בין יחיד דקאי בצבור כדאמרן ליחיד המתפלל חוץ לבית הכנסת, אלא שזה היחיד העומד בחוץ מתפלל י"ח יחיד המתפלל בכנסת מתפלל י"ט ברכות, אל[מ]א יחיד קובע ברכה לעצמו. ושני, לעולם יחיד יחיד דקאי בצבור, וצבור שליח ציבור ממש, וזה שליח ציבור המתפלל י"ט ברכות בתענית ראשונות הוא שאין בה כ"ד ברכות, לפיכך זה מתפלל י"ח וזה מתפלל י"ט. ואקשינן, והא תענית אמצעיות דקתני דאסור במלאכה וברחיצה כו' ולא קתני כ"ד. ושנינן, האי תנא באיסורא קמייירי, כלומר אסור במלאכה וברחיצה כו' הוא דמייירי, בתפלות לא קמייירי. אי בעי תימא כ"ד ברכות באמצעייתא נמי ליכא. ואקשינן, והא תניא אין בין שלש אמצעיות לשבע אחרונות אלא שבאילו מתריעין ונועלין את החנויות, הא [לכל דבריהם] זה וזה שוין. לעולם אימא לך באמצעיות נמי אין כ"ד ברכות בהן, ותנא מקצת מה שיש בשבע האחרונות ואינם בשלש אמצעיות ושיירי אחרונות כגון הני כ"ד וכיוצא בהן.

משום דבאיסורי קא מייירי דהוי אסור בעשיית מלאכה, ובתפלה לא מייירי, בברכות, ולעולם הא דקתני דצבור מתפלל י"ט מוקמינן בש"ץ, אבל לא ביחיד, דאין יחיד קובע ברכה לעצמו. ואיבאי, לעולם בראשונות ליכא כ"ד, ולהכי לא קתני שבאלו יש כ"ד ובאלו אין כ"ד, ובאמצעיות נמי אין כ"ד. ^(ב) ה"ג, תנא ושייר, ולא [גרסינן] נמי. כלומר, שייר כ"ד, דבשבע אלא ובאמצעיות ליכא. והא אין בין קתני. דמשמע דהוי דוקא, כי היכי דאמרין דאין בין קמא דוקא, אלמא דליכא בניייהו אלא מתריעין ונועלין אבל לכ"ד שוין, אלמא דבאמצעיות איכא כ"ד.

מאימתי פרק ראשון תענית

אין הנוגרים. שהציאה שתי מתקשטת כדי שיקפלו עליה ^(א) הא נערה שאינה ראויה להינשא עדיין עד שתבגר רשאה דבת חיוב צלילות היא וקטנה אינה חייבת ולא כלום: **זימי** אצל **אינה**. אפילו איכע צלילות אינה חייבת שמת צרכיה ממש אע"פ שהיא בת חיוב צלילות אינה רשאה לנוול: **אלא** לאו **צונן**. ואפ"ה נערה אינה רוחצת צונן אלמא דלצל אף צונן אסור: **אכיהול** ו**אפירכוס**. ולא קא מייירי צרחינה כלל. פירכוס צשיער כצום צבגדים רחינה בגוף: **זאת אומרת**. * מדמוקמינן לה כתיחול ופירכוס הוא הדין לתכבוסת: **תפלת** **טענים**. עננו: צין גואל לרופא.

צרכה צפני עלמה: **ווי יחיד**. חשוב כל כך שיהו מתקנין לו צרכה צפ"ע להוסיף בתפלתו: **שומע תפלה**. שכוללה בתוך הצרכה וחומס ששומע תפלה דלוחת צרכה וחתימתה משמע צין לתענית צין אצל מילי: **אין צין יחיד לצבור**. גבי תענית: **שזה**. יחיד מתפלל ציום תעניתו שמונה עשרה וכולל תפלת תענית ששומע תפלה: **השע** **עשרה**. דקבע ליה צין גואל לרופא. סתם תפלה קרי שמונה עשרה דצרכת ולמלאשניס ציינה תקווה כדלמרינן בצרכות (דף טז.): **כ"ד** **שוין**. ^(א) צפירקין דלקמן (דף טו.) דכ"ד צרכות הוו ציימא דתעניתא והכא קתני י"ט ותו לא: **וצבור**. יחיד שקיבל עליו תענית צבור. אלמא יחיד קובע צרכה לעלמו כשקיבל תענית צבור: **בקמייתא**. ג' תעניות ראשונות ^(א) דליכא כ"ד כדלמרינן צפרק קדר תעניות כ"ד בגמ' (סז): **דללו מוסרינן צנשנים מלאכה וכו'**. ראשונות דלא חמירי כולי האי ^(א) הא לכ"ד צרכות זה חיה שוין. וקס"ד דאיתנהו לכ"ד צאמלעיות מדקמתרין קמיייתא דליכא כ"ד מכלל דצאמלעיתא איתנהו ולא היא דליתנהו אלא צאחרונות כדקתני התם ומשום דהא מילתא קמיייתא מוסי': ואין ארומריש דלצונן מוסי': ^(א) ר"ה מאי כו' לא הוי ליה תנא ושייר. תנא מילי דאיתנהו צין אמלעיות לראשונות ושייר. אין צין לאו דוקא הוא כדמוכח לקמן גבי **אינך**: ה"ג **מאי שייר דהאי שייר אלא נאיסורי קא מייירי צספלות לא קא מייירי**. ומאן דגריס שייר תיבה מוציאין את התיבה כו' שישזם הוא דלינה אלא צאחרונות כדבסמון ומוסישט פשיטא ליה דאינה אלא צאחרונות: **מאי שייר דהאי שייר**. דלא אורחא דמנא למתני כל מילי ולקיוירי חדא אלא לעולם כ"ד בקמייתא ליתנהו ולהכי לא חשיב להו צאין צין צפתפלה לא קמייירי: **צאמלעיות** **נמי** **ליכא** **כ"ד**. אלא צאחרונות כדלמרינן **התם**: **שצאלו**. מתריעים ונועלין כדתנן נמי צמתני ^(א) הא לכ"ד זה וזה שוין צדתרויהו איתנהו:

לנוול עצמה, אלא ורוחצין בצונן, הא נערה רשאה לנוול עצמה דאפי' בצונן אינה רוחצת, וקשיא לרבא דאמר אבל בצונן מותר. לא כי קתני. אין הבוגרת רשאי לנוול הא נערה רשאה, אכיהול, אבל בצונן מותר אפי' בנערה. **התם**. בבשרא וחמרא ליכא אלא לפכותי פחדא, אבל ליכא תענוג, לפיכך שרי. הכא בצונן איכא תענוג, לפיכך אסור. אלא לאו בצונן. קאמר דנערה רשאה לנוול עצמה, [נש"מ] דאבל אסור בין בחמין בין בצונן, והוי סיועא. לא כי קתני. נערה רשאה לנוול בכיהול ופירכוס, אבל בצונן מותר, ולא הוי סיועא. וכי יחיד קובע ברכה לעצמו. ^(א) יש מברך העונה בתע צרה. בשומע תפלה. שכולל בשומע תפלה ואינו מברך ברכה לעצמו. הני. דש"ץ, כ"ד הוויין, כדמפרש לקמן. וקתני שזה מתפלל השע עשרה. אלמא דקובע ברכה לעצמו, שמברך העונה בתע צרה. [ודקא קשיא לך דהא] הוויין כ"ד ברכות, בדקמייתא. בשלש תעניות ראשונות קא מייירי, דליכא בהו כ"ד ולא הוי אלא י"ט, ולעולם אין היחיד קובע ברכה לעצמו. אלא שבאלו, אסורין במלאכה, וראשונות מותרין במלאכה, הא לעשרים וארבעה זה וזה שוין, כי היכי דבאמצעיות איכא עשרים וארבעה נמי איכא בראשונות כ"ד, ולא מצית לתרוצי דצבור מתפלל י"ט שש"ץ, דהא איכא כ"ד, אלא ביחיד שקיבל תענית צבור, ותיפישו ריחיד קובע ברכה לעצמו. ה"ג, תנא באיסורין קא מייירי. כלומר, לעולם בראשונות ליכא כ"ד, והא דלא קתני שבאלו יש כ"ד ובאלו אין כ"ד, ותנא באמצעיות נמי אין כ"ד, ולעולם בראשונות ליכא כ"ד, ולהכי לא קתני שבאלו יש כ"ד ובאלו אין כ"ד, ובאמצעיות נמי אין כ"ד. ^(ב) ה"ג, תנא ושייר, ולא [גרסינן] נמי. כלומר, שייר כ"ד, דבשבע אלא ובאמצעיות ליכא. והא אין בין קתני. דמשמע דהוי דוקא, כי היכי דאמרין דאין בין קמא דוקא, אלמא דליכא בניייהו אלא מתריעין ונועלין אבל לכ"ד שוין, אלמא דבאמצעיות איכא כ"ד.

מסורת הש"ס

א [ח] וי"ל רש"י צ"מ ב"ו ד"ה לפכותי פחדיה להפיג דלגמו [וכי]. [ג] גיר' רא"ש יוסף, **א** [ט] וסוף נד. [ט"ז], **ב** [ח] וסוף מנילה פי"א], **ב** [כס"ח]. צין אמלעיות [לראשונות, א] [לעלי יב:], **ב** [ועיי' מוס' קידושין לג. ומוס' חולין נד: ד"ה אין ומוס' עריקין כח: ד"ה אומרינן, ח] [ועיי' חוספות מנילה ת. ד"ה אין ומוס' צ"ק סב: ד"ה קמי תני ומוס' מגינה ת. ד"ה אמאי ומוספות שבת סג. ד"ה אין, ט] רש"ש מ"ז,

הגהות הב"ח

א [ח] גמ' ודקא קשוי לך פ"ג כ"ד מלל בקמייתא דליכא כ"ד כלי': **ב** [ג] שם מאי שייר דהאי שייר [ומו והא אין צין קתני] מא"מ. וגי' מפשטי' ששמת דלא גרסינן ליה ככא והי"ט מדקאמר המקשה ולא והא אין צין קתני ומשני דמני ושייר לומר ואין צין לאו דוקא א"כ מאי פריך ליה מו והא אין צין קתני אבל לך שייעא במנא דצאמלעיתא נמי לא וגי' מפשטי' מלל כ"ד א"כ הא דקתני אין צין ג' ראשונות כ"ד דוקא אין קתני ולהכי פריך בסמון וכי"ט הכא נמי תנא ושייר הא אין צין קתני דקס"ד דהאי אין צין נמי דוקא קתני כהואל דרשא ומשני ותסברא כו' כלומר ע"כ דרשא קתני אין צין דוקא ותיפסיף לאו דוקא הוא דהא שייר מביה כו': **א** [ג] רש"י ד"ה אין הבוגרת וכי שקפלו עליה הס"ד ואח"כ מה"ד זימי אצל ואח"כ מה"ד הא נערה: **ד** [ג] ד"ה כ"ד הוין דבתנן צפירקין דלקמן: **ה** [ג] ד"ה בקמייתא ג' תעניות ראשונות הס"ד ומי"ד דליכא כ"ד ר"ה דלא כו' כולי האי הס"ד ומי"ד הא כו' מדקמתרין בקמייתא ובי' חומס דבהא מילתא קמייתא: **א** [ח] תוס' ד"ה אלא לאו ענן כו' כלומר דלסורה ואין ארומריש דלצונן מוסי': **א** [ח] ר"ה מאי כו' לא הוי ליה תנא לשייר כו' אלא צלצד נהא צמגילה דהני כלי' ותינתן קשה נמחה: **ב** [ט] בא"ד ועל יודעין דיש ביינהו חילוק אחר כו' צלות מן המעשר דבתיב וצמת שלמים ואלתא גבי מעשר וי"ל דהתם נמי לכל דבריהם זה וזה שוה והני מילי דיש ציינהס חילוק גבי שלמים והא דקתני אין צין כלי': **ד** [ח] ומסברא כו' פי' כדמפרש לקמן כו' כחובו העיר צאחרונות אבל לא באמצעיות הס"ד ואח"כ מה"ד ותסברא והא שייר:

רבינו גרשום

אין הבוגרת רשאי לנוול עצמה. לפי שעומדת על פריקה ורואיה לינשא. אילימא בחמין. אין הבוגרת רשאי לנוול עצמה, כלומר דיכולה לרוחץ בחמין. אלא לאו בצונן. קאמרין דבאחרונה רשאה לנוול לרבא דאמר אבל בצונן מותר. לא כי קתני. אין הבוגרת רשאי לנוול הא נערה רשאה, אכיהול, אבל בצונן מותר אפי' בנערה. **התם**. בבשרא וחמרא ליכא אלא לפכותי פחדא, אבל ליכא תענוג, לפיכך שרי. הכא בצונן איכא תענוג, לפיכך אסור. אלא לאו בצונן. קאמר דנערה רשאה לנוול עצמה, [נש"מ] דאבל אסור בין בחמין בין בצונן, והוי סיועא. לא כי קתני. נערה רשאה לנוול בכיהול ופירכוס, אבל בצונן מותר, ולא הוי סיועא. וכי יחיד קובע ברכה לעצמו. ^(א) יש מברך העונה בתע צרה. בשומע תפלה. שכולל בשומע תפלה ואינו מברך ברכה לעצמו. הני. דש"ץ, כ"ד הוויין, כדמפרש לקמן. וקתני שזה מתפלל השע עשרה. אלמא דקובע ברכה לעצמו, שמברך העונה בתע צרה. [ודקא קשיא לך דהא] הוויין כ"ד ברכות, בדקמייתא. בשלש תעניות ראשונות קא מייירי, דליכא בהו כ"ד ולא הוי אלא י"ט, ולעולם אין היחיד קובע ברכה לעצמו. אלא שבאלו, אסורין במלאכה, וראשונות מותרין במלאכה, הא לעשרים וארבעה זה וזה שוין, כי היכי דבאמצעיות איכא עשרים וארבעה נמי איכא בראשונות כ"ד, ולא מצית לתרוצי דצבור מתפלל י"ט שש"ץ, דהא איכא כ"ד, אלא ביחיד שקיבל תענית צבור, ותיפישו ריחיד קובע ברכה לעצמו. ה"ג, תנא באיסורין קא מייירי. כלומר, לעולם בראשונות ליכא כ"ד, והא דלא קתני שבאלו יש כ"ד ובאלו אין כ"ד, ובאמצעיות נמי אין כ"ד, ולעולם בראשונות ליכא כ"ד, ולהכי לא קתני שבאלו יש כ"ד ובאלו אין כ"ד, ובאמצעיות נמי אין כ"ד. ^(ב) ה"ג, תנא ושייר, ולא [גרסינן] נמי. כלומר, שייר כ"ד, דבשבע אלא ובאמצעיות ליכא. והא אין בין קתני. דמשמע דהוי דוקא, כי היכי דאמרין דאין בין קמא דוקא, אלמא דליכא בניייהו אלא מתריעין ונועלין אבל לכ"ד שוין, אלמא דבאמצעיות איכא כ"ד.

ב א מיי' פ"ה מהלכות אצל הלכה א סמנ עשין מ"מ צ טושיע"ד כ"י שפ סעף א וסי' פשט סעף א: **ע** ב מיי' שם הלכה ד טושיע"ע שם כ"י שפא סעף א: **עא** ג מיי' שם טושיע"ע סעף ב: **עב** ד מיי' פ"ב מהלכות תענית הלכה יד סמנ עשין יט טושיע"א ח"ח כ"י תקשה סעף א: **עג** ה מיי' פ"ג מהלכות תענית הלכה ז טושיע"א ח"ח ס"י תקשה סעף ב: **עד** ו מיי' שם הלכה ג טושיע"ע שם סעף ג:

גליון הש"ם
רש"י ד"ח זאת אומרת. מדוקמינן לך בכיהול בו'. מתיבה הא מנא דשמעתא הוא ר"ח דק"ל לעיל ותימס אצל אסור צנן ולי"ג כלל לאוקמא צפירכוס וכומו. גט למאי לרין לוחמה מואוקימתא לו הא נשמע מנשייתא לעילי' דתפסוהו צלילו מנכס כסותו מניס ומוכח מזה דלצל אסור צייכוס וע"ג:

גליון הש"ם

רש"י ד"ח זאת אומרת. מדוקמינן לך בכיהול בו'. מתיבה הא מנא דשמעתא הוא ר"ח דק"ל לעיל ותימס אצל אסור צנן ולי"ג כלל לאוקמא צפירכוס וכומו. גט למאי לרין לוחמה מואוקימתא לו הא נשמע מנשייתא לעילי' דתפסוהו צלילו מנכס כסותו מניס ומוכח מזה דלצל אסור צייכוס וע"ג:

מוסף רש"י

אדרביה. הנהניו ומטיל עמו צרחות העיר. [ביצה סז.]

רבינו הגנאל

אמר רבא אבל אסור כל שבעה אפילו בצונן ומאי שנא מבשר ומיין, דשרי ליה. ודחי. בשר ויין שריין ליה כדי לפכותי פחדיה, אבל צליל דמשום תענוג היה לא התייר. לימא מסייעא ליה אין הבוגרת רשאה לנוול עצמה בימי אבל בית אביה. אבל הנערה שרי לנוול עצמה ושלא לרוחץ אפילו בצונן, ושי"מ אבל אפי' בצונן אסור. ודחי לא. הבוגרת התייר לחבול ולפרס. תניא תפסוהו אבילי זה [אסור] [ואחר] זה [בכעדין] שערו מיקל בתעו ומכנס כסותו במים. אמר רב חסדא רב חסדא אלא אומרת אבל אסור בתכבוסת. והילכתא אסור לרוחץ כל גופו כל שבעה בין בחמין בין בצונן, אבל פניו ורגליו בחמין אסור ובצונן מותר. ולסוך אפי' כל שהוא אסור. ואם לעבר הוזהמא מותר, לסוך שכן טוב. דרש רב יצחק יחיד שקבל עליו תענית מתפלל עננו בין גואל לרופא. ואקשינן עליה, וכי יחיד קובע ברכה לעצמו. אלא מתפלל עננו בשומע תפלה בכלל הברכה, ואינו מתפלל אותה ברכה בפני עצמה. ומותבינן עליה מהא דתניא, מה בין יחיד לציבור אלא שזה מתפלל [שמונה] עשרה ואלו מתפללין י"ט. היכי דמי,

^[1] אולי צ"ל וי' וכולו לצנך וכו'.